

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА
ІМЕНІ М. С. ГРУШЕВСЬКОГО НАН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГУМ»
ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА
НАЦІОНАЛЬНА СПІЛКА КРАСЗНАВЦІВ УКРАЇНИ

СІВЕРЯНСЬКИЙ ЛІТОПИС

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

2024 № 2 (176)

Головний редактор

С. М. Шуміло

Шеф-редактор

С. О. Павленко

Заступники головного редактора

В. О. Дятлов,
О. Б. Коваленко

Відповідальний секретар, науковий редактор

В. В. Шуміло

Випускові редактори

К. Г. Борисенко,
С. Р. Молочко, С. А. Токарев

Редакційна рада

Г. В. Боряк, О. Я. Гаранін, І. Б. Гирич, А. Католик, С. Л. Лаєвський,
Р. В. Маньковська, Ю. А. Мицик, О. П. Моця, Г. В. Папакін, Н. Б. Реброва,
О. П. Реєнт, Т. Розен, О. Г. Самойленко, В. А. Смолій,
О. С. Шеремет, С. В. Шуміло

Редакційна колегія

А. М. Боровик, С. Ф. Веремєєв, О. М. Веремейчик, Г. В. Вергієнко, О. І. Галенко,
В. О. Дятлов, Я. В. Капранов, О. Б. Коваленко, І. В. Кондратьєв, П. Кролл, Т. Льоннгрєн,
Є. М. Луняк, С. М. Ляшко, О. О. Маврін, Є. Остапчук, А. М. Острианко, В. М. Пекарчук,
С. М. Плохій, В. М. Половець, О. А. Пригарін, О. Я. Рахно, Г. Хаусман, В. Г. Ченцова,
О. Є. Черненко, Д. Чишмеджиєв, Н. В. Шліхта, К. М. Ячменіхін

З 02.07.2020 р. журнал включено до **категорії Б**
Переліку наукових фахових видань України,
публікації яких зараховуються до результатів дисертаційних робіт
зі спеціальностей **032 “Історія та археологія”** і **035 “Філологія”**

Статті журналу індексуються в **Google Scholar** та **OpenAIRE**

Журнал видається за фінансової підтримки з обласного бюджету Чернігівської області
в рамках обласної Програми підтримки розвитку інформаційної
та видавничої сфер Чернігівщини на 2023–2024 роки

Міністерство юстиції України. Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації Серія КВ № 23837–13677Р від 03.04.2019

ISSN-print: 2518-7422

ISSN-online: 2518-7430

Адреса редакції: проспект Миру, 13, кабінет 106, м. Чернігів, 14021, Україна

Телефони для довідок: +38-(050)-282-2075; +38-(63)-255-8821

E-mail: siverian.chronicle@gmail.com

Старий сайт журналу: siver-litopis.cn.ua

Новий сайт журналу: sl-journal.com.ua

© Редакція «Сіверянського літопису», 2024

INSTITUTE OF HISTORY OF UKRAINE OF THE NAS OF UKRAINE
M. S. HRUSHEVSKYI INSTITUTE OF UKRAINIAN ARCHEOGRAPHY AND
SOURCE STUDIES OF THE NAS OF UKRAINE
T. H. SHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY «CHERNIHIV COLEHIUM»
NATIONAL ASSOCIATION OF LOCAL RESEARCHERS OF UKRAINE

SIVERIAN CHRONICLE

SCIENTIFIC JOURNAL

2024 № 2 (176)

Editor-in-Chief

S. Shumilo

Managing Editor

S. Pavlenko

Deputies of the Editor-in-Chief

V. Diatlov,
O. Kovalenko

Executive Secretary, Scientific Editor

V. Shumilo

Technical Editors

K. Borysenko,
S. Molochko, S. Tokariev

Editorial Council

H. Boriak, O. Haranin, I. Hyrych, A. Katolyk, S. Laievskyyi, R. Mankovska, O. Motsia,
Yu. Mytsyk, H. Papakin, N. Rebrova, O. Reient, T. Rosén, O. Samoilenko, V. Smolii,
O. Sheremet, S. Shumylo

Editorial Board

A. Borovyk, S. Veremeev, O. Veremeichyk, H. Vertiienko, O. Halenko, V. Diatlov,
Ya. Kapranov, O. Kovalenko, I. Kondratiiev, P. Kroll, T. Lönnngren, E. Lunyak, S. Liashko,
O. Mavrin, J. Ostapczuk, A. Ostrianko, V. Pekarchuk, S. Ploky, V. Polovets, O. Prigarin,
O. Rakhno, G. Hausmann, V. Chentsova, O. Chernenko, D. Cheshmedzhiev, N. Shlikhta,
K. Yachmenikhin

Since 02.07.2020 this Journal is included in the **category B**
of the List of scientific professional publications of Ukraine,
whose publications are included in the results of dissertations
in specialties **032 “History and Archaeology”** and **035 “Philology”**

Journal articles are indexed in **Google Scholar** and **OpenAIRE**

The journal is published with the regional budget support of Chernihiv region
within the Program
of information and publishing industry development in Chernihiv region for 2023–2024

Ministry of Justice of Ukraine. Certificate of State Registration of the Print Media
Series KV № 23837–13677R from 03.04.2019

ISSN-print: 2518-7422

ISSN-online: 2518-7430

Address of the Editorship: 13/106 Peace Avenue, Chenihiv, 14021, Ukraine

Phone for reference: +38-(050)-282-2075; +38-(063)-255-8821

E-mail: siverian.chronicle@gmail.com

Old journal site: siver-litopis.cn.ua

New journal site: sl-journal.com.ua

ЗМІСТ

У глиб віків

<i>Нікітенко Н.</i> Княгиня Олісава та її оточення в графії Софії Київської	5
<i>Царенок А.</i> «Чернігівський звір», «чернігівський птах» та Книга пророка Єзекіїля	22
<i>Щербак В.</i> «Городок» князя Дмитра Вишневецького на Запорозжі	29
<i>Коваленко О.</i> «В протекції пана полковника живем»: ремісники-протекціанти в Гетьманщині XVIII ст.	36

Історія міст і сіл

<i>Маслійчук В.</i> Спроби відкрити приватні жіночі навчальні заклади в Чернігівській губернії (20-ті рр. XIX ст.)	42
<i>Герасимчук О.</i> Переселення німецьких колоністів із Чернігівської та Полтавської губерній на південноукраїнські землі в другій чверті XIX ст.	46
<i>Ігнатова Л.</i> Ліберально-демократична преса про аграрну ситуацію в Наддніпрянській Україні на початку XX ст.	60

Церковна старовина

<i>Нестеренко Л.</i> «Контрреволюційна та антирадянська діяльність» Ганни Лаврентіївни Коломієць в 30-х рр. XX ст. (за матеріалами кримінальної справи)	66
---	----

Мовою документів

<i>Мицик Ю., Тарасенко І.</i> Листування о. Петра Білона з архієпископом Євгеном Бачинським	73
---	----

Розвідки

<i>Задунайський В.</i> Відновлення козацтва в Українській Державі гетьмана Павла Скоропадського: форма, зміст і виклики революційної доби	92
<i>Демченко Т., Іваницька С.</i> «Для мене наш “націоналізм” – то власне вища понадпартійність...»: Євген Онацький як член ОУН	99
<i>Хом'як О.</i> Правове становище ветеранів дивізії Ваффен-СС «Галичина» в СРСР та незалежній Україні	111

Літературознавчі студії

<i>Карпець Ю.</i> Посттравматичні взаємини статей у прозі Миколи Хвильового	119
---	-----

Дослідницькі нотатки

<i>Шуміло В.</i> «Русского царя будет бояться сам антихрист...»: «пророцтва» преподобного Лаврентія Чернігівського, яких він ніколи не промовляв	133
<i>Шумило С.</i> «Звичайний фашизм», або «Рускій мір» московського патріарха Кіріла як апологія антихристиянства, ксенофобії та насильства	148

Рецензії. Огляди. Анотації

<i>Павленко С.</i> Рецензія : Противний Василь Чепурний // Чепурний В. Титли і коми. Брустури: Дискурсус, 2023. 272 с.	161
---	-----

Пам'ятаємо

70 років Володимиру Коваленку (1954–2016)	163
«У серці моїм Україна»: пам'яті історика-воїна Юрія Луцця	165



CONTENT

Into the depths of centuries

<i>Nikitenko N.</i> Princess Olisava and her environment in the graphite of Sophia of Kyiv	5
<i>Tsarenok A.</i> “Chernihiv beast”, “Chernihiv bird” and the Book of Ezekiel	22
<i>Shcherbak V.</i> “Fortress” of prince Dmitry Vishnevetskyo in Zaporizha	29
<i>Kovalenko O.</i> “We live under the protection of the colonel”: craftsmen-protectioners in the Hetmanate 18th c.	36

The history of cities and villages

<i>Maslychuk V.</i> Attempts to open private women’s educational institutions in Chernihiv gubernia (20s of the 19 th c.)	42
<i>Herasymchuk O.</i> Resettlement of German colonists from Chernigiv and Poltava gubernations to Southern Ukrainian lands in the second quarter of the 19th c.	46
<i>Ignatova L.</i> The liberal-democratic press about the agrarian situation in Dnieper Ukraine at the beginning of the 20th century	60

Church antiquities

<i>Nesterenko L.</i> “Counter-revolutionary and anti-radyan activity” of Hanna Lavrentiyevna Kolomiets in the 30s of the 20 th c. (based on the materials of the criminal case)	66
--	----

The language of documents

<i>Mytsyk Yu., Tarasenko I.</i> Correspondence of fr. Peter Bilon with archbishop Yevgeny Bachynskyi	73
--	----

Explorations

<i>Zadunaiskyi V.</i> Restoration of Cossacks in the Ukrainian State of hetman Pavlo Skoropadsky: form, content and challenges of the revolutionary era	92
<i>Demchenko T., Ivanytska S.</i> “For me, our ‘nationalism’ – actually the highest supra-partisanship...”: Yevhen Onatsky as a member of the OUN	99
<i>Khomiak O.</i> Legal status of the Waffen-SS “Galicia” division’ veterans in the USSR and independent Ukraine	111

Literary studies

<i>Karpets Yu.</i> Post-traumatic relationships between sexes in Mykola Khvylovyi’s prose	119
---	-----

Research notes

<i>Shumilo V.</i> “The Russian Tsar will be feared by the antichrist himself...”: a “prophecy” ascribed to St. Lavrenty of Chernihiv, which he never pronounced	133
<i>Shumylo S.</i> “Ordinary Fascism” or “Russian world” of Moscow patriarch Kirill as an apology for anti-christianity, xenophobia and violence	148

Reviews. Overview. Annotations

<i>Pavlenko S.</i> Review: Revolting Vasyl Chepurnyi // Chepurnyi V. Titling and commas. Brustury: Discursus, 2023. 272 c.	161
---	-----

We remember

Volodymyr Kovalenko is 70 years old (1954–2016)	163
“Ukraine is in my heart”: in memory of the warrior-historian Yurii Lushchii	165

